

รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยา
ของโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส
สถาบันไทย-เยอรมัน*

A MODEL OF HUMAN CAPITAL'S MORAL DEVELOPMENT
BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY OF THAI-GERMAN INSTITUTE'S
VOCATIONAL TRAINING PROJECT FOR DISABILITIES AND POVERTY

นิพัชชา โอทากานนท์

Nipatcha Otaganon

สิริวัฒน์ ศรีเครือดง

Siriwat Srikhruedong

พระครูพิภพปริยัติกิจ

Phrakhru pipithpariyattikit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: nipatcha@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระบบการศึกษาวิชาชีพและนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 2) เพื่อวิเคราะห์ระบบการเรียนการสอนวิชาชีพคู่คุณธรรมในโครงการผลิตช่างเทคนิคฯ และ 3) เพื่อวิเคราะห์บทเรียนและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาของโครงการผลิตช่างเทคนิคฯ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจำนวน 37 คน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย พบว่า 1) แนวคิดการจัดระบบการเรียนการสอนของการศึกษาวิชาชีพและนโยบายของสำนักงาน กศน. โดยเน้นหลักการเชิงนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ 2) ระบบการเรียนการสอนวิชาชีพคู่คุณธรรมในโครงการฯ แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มวิชาพื้นฐาน กลุ่มวิชาพื้นฐานช่างและวิชาเอก และกิจกรรมเสริมหลักสูตร 3) ผลการวิเคราะห์บทเรียนและรูปแบบฯ ปรากฏดังนี้ 1) กระบวนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพคู่คุณธรรม ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมตามหลักไตรสิกขา การจัดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมของไทย-เยอรมัน การจัดการเรียนรู้และการประเมินการเรียนรู้ทักษะอาชีพช่างเทคนิคตามทฤษฎีของเบนจามิน บลูม และ 2) ผู้เข้า

---

* Received 6 March 2020; Revised 27 March 2020; Accepted 29 March 2020

ฝึกอบรมได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสมรรถนะอย่างชัดเจน หลังจากได้รับการอบรมเป็นระยะเวลา 1 ปี และได้พบรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ฯ หรือเรียกว่า “GEO Model” ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) คุณธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) กระบวนการส่งเสริมความดีและคุณธรรมผ่านวัฒนธรรมองค์กรและกระบวนการสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ 3) ผลลัพธ์คือโอกาสในการตอบแทนสังคม รวมถึงกรอบความคิดเติบโตของผู้ผ่านการฝึกอบรม แก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส และผลิตผลเป็นกรอบแนวคิดของสถาบันไทย - เยอรมัน

คำสำคัญ: การพัฒนาทุนมนุษย์, คุณธรรม, พุทธจิตวิทยา, โครงการผลิตช่างเทคนิค, สถาบันไทย - เยอรมัน

Abstract

The objective of this research were 1) to study vocational education and Office of the Non-Formal and Informal Education (NFE)’s policy 2) to analyse ethical and vocational based instructional system in Thai-German Institute’s Vocational Training Project for Disabilities and Poverty (VTPDP) 3) to analyse the lessons learnt and to initiate Human capital’s moral development model based on Buddhist Psychology of Thai-German Institute’s Vocational Training Project for Disability and Poverty. Qualitative research was implemented. Qualitative target groups are Vocational Training Project’s stakeholders totally 37 persons as well as connoisseurship experts 7 persons selected by purposive sampling. Content analysis and analytic induction were applied as data analysis method. Results were as follows, 1) the concept and principle of vocational education and NFE’s policy mainly aim on Education Ministry’s core policy 2) The instructional system for VTPDP of Thai-German Institute, was classified into 2 sections: basic courses and the major with general technical courses and training including extracurricular activities 3) the result of Human Capital Model’s moral development based on Buddhist psychology of VTPDP showed 1) the instructional process of vocational and ethical curriculum, composing of Behavior development process based on the threefold principles, Thai-German soft skills learning management as well as Technician’s hard skills learning management and evaluation based on Benjamin Bloom’s theory and 2) after 1 year training program, the VTPDP trainees have obviously transformed their behavior and competencies. This research found the model of human capital’s moral development or called “GEO Model”, which consists of 3 steps. Beginning with 1) the goodness and virtue of VTPDP’s

stakeholders 2) the process of encouraging goodness and virtue through organizational culture and human capital development. 3) the output shown as the opportunities for society response including trainees' growth mindset. After the procedure of "Geo Model", the outcome of VTPDP was derived as Thai - German Institute's growth mindset.

Keywords: Human Capital, Morality, Buddhist Psychology, Vocational Training Project, Thai - German Institute

บทนำ

เนื่องด้วยเห็นถึงความตระหนักในคุณค่าของทุนมนุษย์ที่มีอยู่ในสังคมไทย ซึ่งถือเป็นทุนสำคัญที่มีส่วนเสริมสร้างวิถีชีวิตที่ดีของคนในสังคมและช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครองมาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ และสังคมอันเกิดจากสถานการณ์ที่ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและทุนทางเศรษฐกิจมีขีดจำกัด (สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล, 2552) และสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลชุดปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) ได้สนับสนุนให้การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็น "วาระแห่งชาติ" การพัฒนาคุณภาพคน (ทุนมนุษย์) ให้มีความรู้ มีสมรรถนะและมีผลิตภาพสูงขึ้นสามารถปรับตัวได้ทันการเปลี่ยนแปลงทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี มีทักษะในการนำความรู้และข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์และ เลือกใช้ในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมและรู้เท่าทัน มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีพฤติกรรมการผลิต การออม การบริโภคได้อย่างเหมาะสม ทุนมนุษย์ด้านคุณธรรมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนและส่งเสริมวิถีชีวิตที่ดีงาม ของตนเอง ครอบครัวและสังคม ประเทศชาติคู่ไปกับภาคเศรษฐกิจ และภาครัฐ ไปในทางที่ พัฒนาอย่างยั่งยืนอันนำไปสู่ความผาสุกของคนในประเทศตามนโยบายของประเทศ ตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 (สำนักงาน คณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 เรื่องการ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ได้เน้น "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" มุ่งสร้าง คุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาค้นให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและ คุณธรรม พัฒนาค้นทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึง การสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพทุนมนุษย์คณะกรรมการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุเพิ่มเติมว่าหลาย องค์การ เช่น OECD (The Organisation for Economic Co-operation and Development) พิจารณาสินทรัพย์รวมของประเทศ พบว่า เกิดจากปัจจัยด้านทุนมนุษย์และทุนทางสังคมถึง 4

ส่วน ขณะที่เกิดจากทุนทางกายภาพและทุนทางธรรมชาติเพียง 2 ส่วนเท่านั้น (สุริยจรัส เตชะตันมืนสกุล, 2552)

ในยุคปัจจุบัน ได้พบปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ อาทิเช่น ปัญหาด้านพฤติกรรมการทำงาน เช่น การบริการ ระบบการบริการและคุณภาพมาตรฐานของการให้บริการที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ใช้บริการ ขาดระบบการกำกับและตรวจสอบคุณภาพ ไม่มีการกำหนดมาตรฐานการรองรับคุณภาพของการให้บริการตลอดถึงทักษะด้านต่าง ๆ ของทรัพยากรมนุษย์และอีกทั้งจริยธรรม ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ของทุกองค์กรหรือหน่วยงานและที่สำคัญ ได้แก่ การขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการอบรมมาอย่างดี การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ที่ยังไม่ดีพอ หรือต่ำเกินไป การกระจายทรัพยากรมนุษย์ในส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ยังไม่ดีพอและไม่เหมาะสม ปัญหาในด้านคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่เฉพาะอย่างและปัญหาการมีมากเกินไป หรือน้อยเกินไปของทรัพยากรมนุษย์บางแขนง สำหรับปัญหาพฤติกรรมบริการของทรัพยากรมนุษย์ที่แสดงออกจนกลายเป็นลักษณะประจำอย่างหนึ่งของหน่วยงาน คือ การลืมน้ำที่ที่แท้จริงว่าตนคือส่วนหนึ่งขององค์กร และควรให้บริการอย่างไร พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีและการนำหลักคุณธรรมจริยธรรมมาเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ตามเป้าประสงค์ และทำให้ชีวิตของตนมีความสุขในการทำงาน และการอยู่ร่วมกันของเพื่อนร่วมงานต่าง ๆ ในฐานะที่ต้องทำงานอยู่ร่วมกันทั้งในระดับสูงขึ้นไปจนถึงผู้รับบริการในหน่วยงานของตนหรือการทำให้หน่วยงานหรือองค์กรพัฒนาไปในทิศทางที่บรรลุเป้าประสงค์ (วันชัย สุขตาม, 2555)

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้สามารถเห็นได้ว่าคุณธรรมเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของทุนมนุษย์ และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบคุณค่าบรรทัดฐานสังคมไทยและประชาชนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและประเทศชาติ สมควรจะได้รับการเล็งดู อบรมและเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อเป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต แต่อย่างไรก็ตาม สถานที่บ่มเพาะอบรมคุณธรรม จริยธรรม และอาชีพในเวลาเดียวกันนั้นหาได้ยาก มีเพียงบางสถาบันหรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่เล็งเห็นประโยชน์และคุณค่าของคุณธรรมคู่ไปกับการพัฒนาอาชีพ ซึ่งสามารถนำมาเป็นต้นแบบในการสร้างพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาในระบบการเรียนการสอนวิชาชีพได้อย่างกลมกลืน และควรที่จะนำมาเป็นแบบแผนให้กับเยาวชนที่มีโอกาสและทางเลือกน้อยในด้านการศึกษาหลังจากจบการศึกษาขั้นพื้นฐานตามระบบของกระทรวงศึกษาธิการ อย่างเช่น โครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสของสถาบันไทย - เยอรมัน

สถาบันไทย - เยอรมัน เป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้อุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิ กระทรวงอุตสาหกรรม ทำหน้าที่พัฒนาบุคลากรทางเทคนิคให้มีทักษะในการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีการผลิต ซึ่งมีความต้องการสูงทั้งในปัจจุบันและในอนาคต มีความพร้อมด้านบุคลากรและหลักสูตรที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งสถานประกอบการจากภาคอุตสาหกรรมที่พร้อมให้

การสนับสนุนในด้านการฝึกประสบการณ์ในรูปแบบของ On the Job Training และได้รับเริ่มและสนับสนุนโครงการเพื่อสังคมโดยได้ดำเนินการโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันเป็นจำนวน 13 รุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าทำงานอุตสาหกรรมแก่ผู้ขาดโอกาสทางสังคมและเพื่อเพิ่มบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทางให้แก่ภาคอุตสาหกรรม ระบบการเรียนการสอนของสถาบันไทยเยอรมันได้ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาอาชีพให้กับผู้ขาดโอกาส เช่นผู้พิการทางร่างกายแต่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ระดับหนึ่งและมีความมุ่งมั่นที่จะประกอบอาชีพในสาขางานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม หรือผู้ที่มีโอกาสน้อยในด้านการศึกษา ให้มีโอกาสนในการฝึกอบรมวิชาชีพและเป็นที่ยอมรับของภาคอุตสาหกรรมในการรับเข้าทำงานเป็นช่างเทคนิคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการศึกษาวิชาชีพและนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เพื่อวิเคราะห์ระบบการเรียนการสอนวิชาชีพคุณธรรมในโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสของสถาบันไทย - เยอรมัน
3. เพื่อวิเคราะห์บทเรียนและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาของโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสของสถาบันไทย - เยอรมัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method Research) แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการสืบค้นโดยอาศัยเอกสารเบื้องต้น และใช้การสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structural Observation) (สถานที่ตั้ง ห้องเรียน ห้องฝึกปฏิบัติการ วัสดุการเรียนการสอนและครุภัณฑ์ ตารางเรียน บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน)
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ คณะผู้บริหารสถาบันไทย - เยอรมัน เจ้าหน้าที่ประสานงานส่วนโครงการฯ ครูอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการถอดบทเรียนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้ประกอบการ นักเรียนผู้เข้าอบรมและผ่านการฝึกอบรมในโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 24 คน
3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ คณะผู้บริหารสถาบันไทย - เยอรมัน เจ้าหน้าที่ประสานงานส่วนโครงการฯ ครูอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ผู้ประกอบการ นักเรียนผู้เข้าอบรมและผ่านการ

ฝึกอบรมในโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 13 คน

4. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เป็นการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้เชี่ยวชาญผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการหลักสูตรการสอน อาชีวศึกษา พุทธจิตวิทยาและวิธีวิทยาการวิจัย ได้จากการเลือกแบบจำนวน 7 คน เพื่อตรวจสอบและยืนยันข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation Technique) โดยใช้วิธีการวิธีในบางประเด็นที่ได้มีความคิดเห็นต่างกัน

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ซึ่งได้มีการตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด โดยได้รับคำแนะนำหลักพุทธจิตวิทยาจากอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาศาสตร์พยาบาลและด้านวิทยาการวิจัย ในการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ความสอดคล้องของเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 2) แบบคำถามการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ เพื่อยืนยันข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและเพื่อเข้าใจประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม ซึ่งได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) และตรวจสอบเครื่องมือเพื่อดูความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด โดยได้รับคำแนะนำจากการตรวจสอบของนักการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านวิทยาการวิจัย 3) แบบคำถามสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาของระบบการเรียนการสอนในโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสของสถาบันไทย-เยอรมัน และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญนักการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านพุทธจิตวิทยาและด้านวิทยาการวิจัยจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามที่สร้างขึ้นกับทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยและเพื่อตรวจสอบความชัดเจนของการใช้ภาษาในประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยนักการศึกษาทุกท่านได้ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และนำผลการตรวจมาแก้ไขและเพิ่มเติมตามความเหมาะสม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) มีขั้นตอนการศึกษาแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์หลักพุทธธรรม หลักจิตวิทยา หลักคุณธรรม นโยบายการพัฒนาทุนมนุษย์ และระบบการศึกษาวิชาชีพและนโยบายของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการเรียบเรียงข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาทั้งเอกสาร ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์และตีความข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ เพื่อตอบปัญหาการวิจัยที่ตั้งเอาไว้ สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของรายงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ระบบการเรียนรู้คุณธรรมในโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสของสถาบันไทย - เยอรมัน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสถาบันไทย - เยอรมันและโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส มีการสังเกตการณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Observation) เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) โดยมีเครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อยืนยันระบบการเรียนรู้คุณธรรมในโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสของสถาบันไทย - เยอรมัน โดยการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาระบบการเรียนรู้ที่โครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ที่ดำเนินการอยู่เพิ่มเติมและเพื่อยืนยันข้อมูลรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาถอดบทเรียนเพื่อให้ได้ วิธีปฏิบัติในการวางแผนหรือดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จ (Best Practice) ในสถานะแวดล้อมหนึ่ง โดยมีการลองผิดลองถูกมาแล้วและมีการสร้างสมหรือประยุกต์องค์ความรู้เพื่อนำมาใช้ในสถานะแวดล้อมที่ต่างกันไป เครื่องมือสำคัญคือ ประเด็นคำถามหรือหัวข้อที่ผู้วิจัยได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยทางเอกสารและทางการสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้เทคนิควิภาษวิธี (The Dialectic Process Analysis) ในการดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อหาคำตอบในบางประเด็นที่มีความคิดเห็นต่างกัน

ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาของโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส สถาบันไทย - เยอรมัน ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบวิธี มีการเสวนา วิภาษวิธี และลงฉันทามติ (Consensus) เพื่อการสรุปผลการสังเคราะห์ ประเมินและยืนยันรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาให้มีความเที่ยง ความตรงครอบคลุมสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพในการนำมาใช้ในภาคปฏิบัติ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่านในการตรวจสอบรูปแบบฯ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยทางเอกสารพบว่าสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้นำจุดเน้นเชิงนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยมีเป้าประสงค์ให้นายพุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน มาใช้เป็นหลักในการดำเนินการให้เป็นรูปธรรม โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ดังนี้ 1) ด้านความมั่นคง โดยมีแนวทางหลักในการพัฒนาหลักสูตรในกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นการเรียนการสอน เพื่อเกิดความปรองดอง ความสามัคคี เพื่อนช่วยเพื่อนโดยใช้รูปแบบ Active Learning 2) ด้านการผลิต พัฒนากำลังคน และสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีแนวทางหลักในการผลิต พัฒนากำลังคน และงานวิจัยที่

สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ โดยการยกระดับมาตรฐาน พัฒนาหลักสูตร สื่อ และครูด้าน ภาษา 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน มีแนวทางหลักในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีการส่งเสริม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเด็ก เยาวชน และต่อยอดการสร้างความคิด

จากผลวิเคราะห์การวิจัยทางเอกสาร การดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ในระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพคู่คุณธรรมของโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสของสถาบันไทย - เยอรมัน พบว่าโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสเป็นโครงการเพื่อสังคมของสถาบันไทย - เยอรมัน ซึ่งเป็นองค์กรที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญ สามารถที่จะส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาและอบรมอาชีพให้กับผู้ขาดโอกาส เช่นผู้พิการทางร่างกายแต่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ระดับหนึ่งและมีความมุ่งมั่นที่จะประกอบอาชีพในสาขางานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม หรือผู้ที่มีโอกาสน้อยในด้านการศึกษา ผู้เข้าฝึกอบรมจะได้รับทุนในการเข้าฝึกอบรมวิชาชีพช่างเทคนิค เป็นระยะเวลา 1 ปี จะได้รับโอกาสเรียนและฝึกปฏิบัติภายในสถาบันฯ 8 เดือน และฝึกประสบการณ์การทำงานจริงในรูปแบบของการอบรมในขณะปฏิบัติงาน (On – The – Job Training) 4 เดือนเพื่อให้ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสมีประสบการณ์จริง มีความรู้ความสามารถ มีทักษะอาชีพ และมีนิสัยอุตสาหกรรมหรือนิสัยการทำงานที่ดี ซึ่งเป็นที่ยอมรับของภาคอุตสาหกรรมและพร้อมที่จะเข้าทำงานเป็นช่างเทคนิคต่อไป ดังรูปภาพที่ 1 ลำดับเวลาตารางเรียนและกิจกรรม 1 ปีการศึกษาอบรม โครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ณ ปัจจุบันโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันเป็นจำนวน 14 รุ่น (ปีการศึกษา 2562) มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการพัฒนาพฤติกรรมตามหลักพุทธศาสนา โดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นพื้นฐาน และใช้หลักการจากแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา โดยโครงการฯ มีกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมตามหลักไตรสิกขา คู่ขนานไปกับการสร้างกระบวนการรับรู้ตามหลักจิตวิทยาในระบบการเรียน เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรม มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน เห็นโอกาสที่ครูและโครงการฯ ได้ไปแนะนำและแนะแนว มีความเพียร ไม่ยอมแพ้กลางคัน เห็นประโยชน์ของการเรียน ใฝ่รู้ สามารถสร้างความพึงพอใจหรือความชอบในงานที่ตนสนใจ มีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะเรียนรู้และสร้างทักษะเพื่อให้ได้ประสบการณ์และทำงานเป็นช่างเทคนิค มีความเข้าใจในกฎระเบียบ ระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ และมีความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการเรียนการสอน

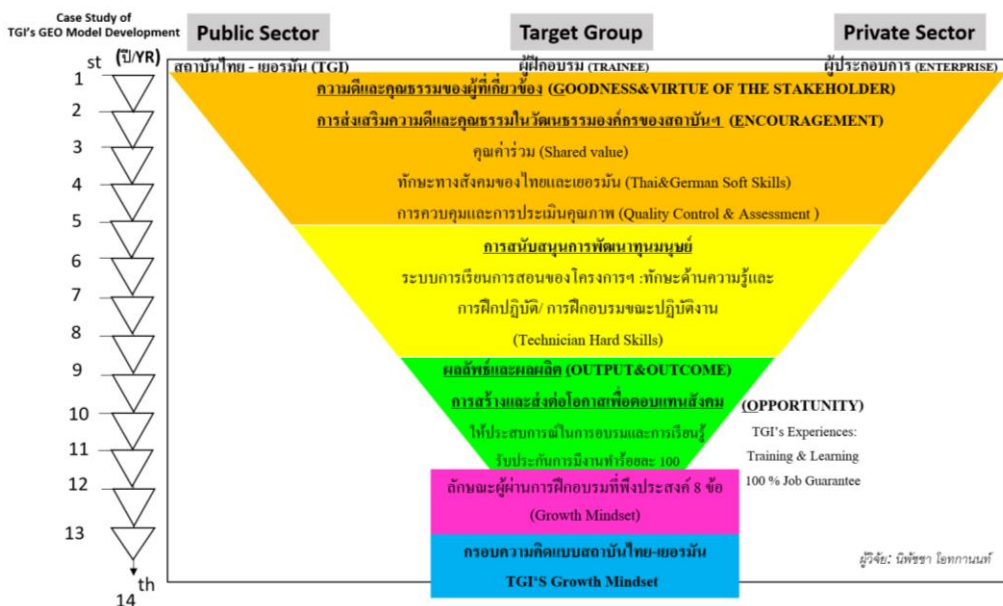
ภาพที่ 1 ลำดับเวลาตารางเรียนและกิจกรรม 1 ปีการศึกษา

รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาของโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส สถาบันไทย-เยอรมัน ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1) คุณธรรมของของผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) กระบวนการสร้างความดีและคุณธรรมผ่านวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ 3) โอกาสที่ดีและกรอบความคิดเติบโต ดังรูปภาพที่ 2

จากผลการประเมินสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อยืนยันรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาของโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส สถาบันไทย - เยอรมัน ผลเกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ (ดีมากเท่ากับ 5 คะแนน ดี 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน พอใช้ 2 คะแนน และปรับปรุง 1 คะแนน) พบว่า คณะผู้เชี่ยวชาญได้ตัดสินผลการประเมินเป็นฉันทามติในระดับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยที่ 4.28 คะแนน

รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยา (GEO MODEL)

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยา
ของโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส สถาบันไทย-เยอรมัน

อภิปรายผล

ระบบการเรียนการสอนในโครงการผลิตช่างเทคนิคมีความสอดคล้องกับระบบการศึกษาวิชาชีพและนโยบายของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย จุดเน้นเชิงนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและยุทธศาสตร์ 6 ด้าน และมุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพของประชาชนไทยให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันรวมถึงผู้พิการและผู้ซึ่งมีความสามารถพิเศษ เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ซึ่งมีความรู้ เป็นพลเมืองดี และมีอาชีพโครงการฯ ได้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าฝึกอบรมสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ด้วยรูปแบบ Active Learning มีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เข้าฝึกอบรมทั้งผู้พิการแต่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ระดับหนึ่งและผู้ด้อยโอกาสซึ่งมีความตั้งใจอยากมีอาชีพแต่ขาดทุนทรัพย์ มีส่วนร่วมทั้งในห้องเรียนผ่านวิชากลุ่มหลักสูตรวิชาพื้นฐาน กลุ่มหลักสูตรวิชาพื้นฐานช่างและวิชาเอก จัดการเรียนรู้ให้ได้ประสบการณ์การทำงานจริง รวมถึงจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกห้องเรียนซึ่งเน้น ความมีสมาธิ ความมุ่งมั่น ความอดทน ความมีระเบียบวินัย การใฝ่รู้และรู้จักพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การช่วยเหลือและดูแลเพื่อนทั้งในและนอกเวลาเรียน การมีจิตอาสา เป็นต้น โดยมีการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เข้าฝึกอบรมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บทเรียนดังกล่าวและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาของโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสสถาบันไทย - เยอรมัน ปรากฏดังนี้ว่า โครงการผลิตช่างเทคนิค ได้มีการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีจากหลายสาขาซึ่งประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาได้แก่ หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมตามหลักไตรสิกขา (ปรโตโมสะ โยนิโสมนสิการ และสัมมาทิฐิ) ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้และเกณฑ์การประเมินผลของเบนจามิน บลูม เพื่อให้ได้ผลลัพธ์อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ผ่านการอบรม และแนวคิดกรอบความคิดเติบโต (Growth Mindset) ตามหลักทฤษฎีทางจิตวิทยา ทั้งนี้สามารถแบ่งได้เป็น 4 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 เตรียมความพร้อมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake holders) ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรภาครัฐ (Public sector) องค์กรภาคเอกชน (Private sector) และ กลุ่มเป้าหมาย (Target group) โดยการเตรียมความพร้อมและเชื่อมโยงของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Engagement) (สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน, 2556) ของโครงการผลิตช่างเทคนิค เพื่อให้องค์กรสามารถระบุตัวผู้มีส่วนได้เสียและประเด็นที่ผู้มีส่วนได้เสียให้ความสำคัญได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น อันจะนำไปสู่ความร่วมมือกันระหว่างองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียในที่สุด ด้วยการประชาสัมพันธ์โครงการผลิตช่างเทคนิค เพื่อสร้างความเข้าใจในมาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) คือ คุณลักษณะที่มีสัมมาทิฐิและแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งประกอบด้วย สถาบันไทย-เยอรมัน ผู้ประกอบการ และผู้เข้าฝึกกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า ตามกระบวนการพัฒนามนุษย์ ฝึกหัดอบรมในแนวคิดการแก้ปัญหาด้วยไตรสิกขาและมรรค 8 หรือตามทฤษฎีการสร้างปัญญา ด้วยสัมมาทิฐิ มีความคิดเห็นชอบเห็นตามความเป็นจริงของชีวิต ด้วยสัมมาสังกัปปะ การดำริชอบถูกต้องเป็นกลาง , ด้วยศีลประกอบด้วยสัมมาวาจา พูดด้วยความจริงเกิดประโยชน์ ด้วยสัมมาภังคะ ทำดีและทำชอบด้วยสัมมาอาชีวะ มีอาชีพสุจริต , ด้วยสมาธิ มีสมาธิยามะ พากเพียรชอบ มีสมาสติ กำหนดตระลึกรู้ชอบมีสัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่น แน่วแน่ ผ่องใสและบริสุทธิ์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) และสอดคล้องกับความหมายของจรรยาบรรณ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง “ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบ อาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้”

ระยะที่ 2 กระบวนการสร้างความดีและคุณธรรมในวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งส่งผ่านคุณค่าร่วมขององค์กรรวมถึงทักษะทางสังคมของความเป็นครู ทักษะทางสังคมของไทยและทักษะสังคมของวิศวกร ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับบุคลากรของสถาบันไทย - เยอรมัน (Thai and German Soft Skills) ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ัญญลักษณ์ วีระสมบัติ ที่ได้

อ้างอิง คุณสมบัติของบุคลากรที่พึงประสงค์สำหรับภาคอุตสาหกรรม ดังนี้ กล่าวว่า คุณลักษณะอื่น ๆ ที่อุตสาหกรรมการผลิตต้องการ นอกจากทักษะที่จำเป็นแล้วสถานประกอบการในอุตสาหกรรมผลิตยังต้องการคุณลักษณะอื่น ๆ จากแรงงานด้วย งานวิจัยที่พบเรียกคุณลักษณะอื่น ๆ ที่สถานประกอบการต้องการจากแรงงานนอกจากทักษะว่า “นิสสัยอุตสาหกรรม” หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับบุคคลที่ทำงานในอุตสาหกรรม เป็นนิสสัยและ/หรือทัศนคติ พื้นฐานที่ทำให้สามารถทำงานสำเร็จตามที่นายจ้างต้องการ (ธัญญลักษณ์ วีระสมบัติ, 2561)

ระยะที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการฯ โดยเริ่มการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพคู่คุณธรรม โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตรประจำวันซึ่งเป็นกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะวิชาชีพคู่คุณธรรม แบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ 1) ช่วงความรู้และทักษะ (Knowledge and Skills) สร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้ ความสามารถและฝึกทักษะนิสสัยหรือทักษะทางสังคมไทย - เยอรมันที่จำเป็นต่อการทำงาน (Thai and German Soft Skills) และทักษะด้านช่างเทคนิค (Technician's Hard Skills) 2) ช่วงฝึกสมรรถนะ (Competency) เป็นช่วงที่อบรมขณะปฏิบัติงาน (On - The - Job Training) โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานฯ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การฝึกอบรมแบบ On the Job Training (OJT) คือ การฝึกอบรมในงาน การฝึกอบรมภายในสถานประกอบการที่จัดขึ้นในสถานที่ทำงานและใช้งานสอนและเป้าหมายของการฝึกหัดเพื่อผลประโยชน์ในการค้าการฝึกอบรมในขณะที่ปฏิบัติงาน มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้ 1) การฝึกอบรมถึงวิธีการที่พนักงานทำงานและให้พนักงานทำงานภายใต้การควบคุมของผู้ฝึกอบรม 2) การฝึกอบรมอย่างไม่เป็นทางการสำหรับบุคคลเพื่อเรียนรู้งานในขณะที่ทำงานนั้นอยู่ (OJT) เป็นการฝึกอบรมวิธีหนึ่ง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติภายใต้สถานการณ์จริง (กองพัฒนาเทคโนโลยีการฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2554) ซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติงานจริงได้อบรมและเรียนงานกับหัวหน้างาน (Coaches) และพี่เลี้ยง (Mentors) ผู้ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า และมีตำแหน่งที่สูงกว่าแต่ไม่ได้เป็นหัวหน้างานโดยตรงมาให้คำปรึกษา สอนงาน และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เข้าฝึกอบรม เพื่อเติมเต็มความรู้และประสบการณ์ และพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เข้าฝึกอบรมไปสู่ความเป็นมืออาชีพ 3) ช่วงบรรลุเป้าหมายในการสร้างผู้ด้อยโอกาสให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความสามารถในด้านอาชีพ โดยผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมมีความสามารถเป็นช่างกึ่งมีทักษะเฉพาะด้านอุตสาหกรรม (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2562) เป็นผู้ที่อยู่ในระดับกลางระหว่างแรงงานฝีมือและแรงงานไม่มีฝีมือ ซึ่งได้รับการเรียนรู้หรือได้รับการฝึกอบรมเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของงานอาชีพ สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาในระดับกลางที่เกิดจากการทำงานในหน้าที่ได้ มีความสามารถในการทำงานเป็นช่างเทคนิค (Vocational Competency) และสามารถพึ่งพาตนเอง (Self-Sustainability) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของเบนจามิน

บลุม และระบบการเรียนการสอนอาชีวศึกษาและนโยบายของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ระยะที่ 4 การปรับปรุงกระบวนการภายใน โดยเกิดจากการเรียนรู้ภายในตนเองผ่านทักษะทางสังคมของไทยและเยอรมัน ทักษะอาชีพช่างเทคนิค ความเชื่อและคุณค่าร่วมของสถาบันฯ ประสบการณ์การเรียนรู้ในโครงการฯ และในสถานประกอบการ ได้สร้างผู้ด้อยโอกาสให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประกอบอาชีพ มีทักษะเป็นผู้ช่วยช่างเทคนิค ซึ่งเป็นทุนมนุษย์ที่มีมูลค่าและมีคุณค่าให้กับองค์กรและประเทศชาติ และมีกรอบความคิดเติบโต (Growth Mindset) อันเป็นการหลอมรวมรวมคุณธรรมและความสามารถในการพัฒนาดตนเองบนพื้นฐานของไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักธรรมและเป็นพื้นฐานของการศึกษาตามหลักพุทธจิตวิทยาในการประกอบอาชีพคู่คุณธรรม

ในการประเมินสัมมนาผู้เชี่ยวชาญการประเมินความตรง (Validity) ของรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาฯ ซึ่งสอดคล้องกับประสพชัย พสุนนท์กล่าวว่า ความเที่ยงตรงออกเป็น 3 ประเภท คือ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเที่ยงตรงตามเกณฑ์สัมพันธ์ (Criterion Related Validity) และประสพชัย พสุนนท์ พบว่า คณะผู้เชี่ยวชาญได้มีมติเป็นเอกฉันท์ในการประเมินความตรงทั้ง 3 ด้าน ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) หรือความตรงเชิงพยากรณ์ (Predictive Validity) มีนัยสำคัญว่า รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาฯ มีความครบถ้วนเพียงพอ ถูกต้อง และเหมาะสม และผลสรุปการประเมินความเที่ยง (Reliability) ของรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาฯ พบว่า คณะผู้เชี่ยวชาญได้ตัดสินผลการประเมินเป็นฉันทามติว่า รูปแบบที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในช่วงปัจจุบันมากที่สุดเหมาะสมที่จะพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมในสถานประกอบการอุตสาหกรรม โดยเหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้คือ กลุ่มนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพและมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามลำดับ และมีสถานประกอบการอุตสาหกรรม และโรงเรียนในสังกัดการศึกษานอกโรงเรียน เป็นองค์กรและหน่วยงานที่มีความเหมาะสมในการนำรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาไปดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้ (ประสพชัย พสุนนท์, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาของโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส สถาบันไทย-เยอรมัน ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้าของรูปแบบฯ คือ คุณธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Goodness and Virtue of Stakeholders) โดยผ่านกระบวนการส่งเสริมความดีและคุณธรรมผ่านวัฒนธรรมองค์กรและกระบวนการสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ (Encouragement) เกิดปัจจัยส่งออกหรือผลลัพธ์ (Output) โดยได้สร้าง

โอกาสที่ดี (Opportunities) และกรอบความคิดเติบโตของผู้เข้าฝึกอบรม (Trainees' Growth Mindset) หรือเรียกว่า GEO Model ซึ่งเป็นระบบการสร้างความคิดและคุณธรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์

จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ดำเนินการวิจัยรวม 4 ขั้นตอน พบว่าในโครงการผลิตช่างเทคนิค ได้มีการดำเนินงานและปรับปรุงวิธีการดำเนินโครงการผลิตช่างเทคนิค โดยมีความสำเร็จอย่างต่อเนื่องและมีมาตรฐานมาเป็นระยะเวลา 14 ปี ทำให้เกิดผลผลิต (Outcome) ซึ่งเป็นกรอบความคิดตามแบบของสถาบันไทย - เยอรมัน (Thai - German Institute's Growth Mindset) อันเป็นกรอบแนวคิดที่พึงประสงค์สำหรับบุคลากรภาคอุตสาหกรรม ระดับช่างเทคนิคเทียบเท่าระดับอาชีวศึกษา

กรอบความคิดตามแบบของสถาบันไทย-เยอรมันเป็นคุณลักษณะของบุคลากรภายในสถาบันฯ เริ่มจากวัฒนธรรมขององค์กรที่มีการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ผ่านนโยบายของคณะผู้บริหารที่สอดคล้องกับคุณค่าร่วมของสถาบันฯ ถ่ายทอดเป็นทัศนคติ ความเชื่อและแนวคิดในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสถาบันฯ ซึ่งพิสูจน์ได้จากความสำเร็จของโครงการเพื่อสังคมและกิจกรรมที่สามารถวัดได้เป็นมูลค่าและคุณค่า ได้เพิ่มมูลค่าของเยาวชนผู้ด้อยโอกาสขาดทุนทรัพย์ในการศึกษา โดยให้ประสบการณ์ 1 ปีในการจัดอบรมวิชาชีพช่างเทคนิคและคุณธรรมในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพและสามารถทำงานได้ในภาคอุตสาหกรรมระดับผู้ช่วยช่างเทคนิคซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ณ ปัจจุบัน ผู้ประกอบการต้องการแรงงานที่มีสมรรถนะ สามารถพัฒนาให้มีทักษะที่สูงขึ้น และเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ คุณลักษณะเหล่านี้เป็นกรอบความคิดที่ทำให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีวิสัยทัศน์และเชื่อมั่นในความคิดและคุณธรรม สามารถนำมาเป็นหลักการในการพัฒนาศักยภาพในการทำงานและการดำรงชีวิตได้

โดยกรอบความคิดตามแบบของสถาบันไทย-เยอรมันนี้เป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดที่พึงประสงค์สำหรับบุคลากรภาคอุตสาหกรรม ระดับช่างเทคนิคเทียบเท่าระดับอาชีวศึกษา มี 4 ข้อดังนี้ 1) มีการปรับตัวรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้ 2) มีการพัฒนาต่อเนื่อง 3) รักษองค์กร และ 4) มีนิสัยอุตสาหกรรมที่ดี 10 ข้อ ดังนี้คือ การมีความซื่อสัตย์ การมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา การมีความรับผิดชอบ การใฝ่เรียนรู้ การมีความมุ่งมั่น มีความขยันและอดทน การให้ความสำคัญกับความปลอดภัย การมีความประหยัด การมีความคิดสร้างสรรค์ การให้ความร่วมมือและทำงานเป็นทีม และการมีจิตอาสา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาของโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้ฝึกการและผู้ด้อยโอกาส สถาบันไทย - เยอรมัน ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้าของ

รูปแบบฯ คือคุณธรรมของของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Goodness and Virtue) โดยผ่านกระบวนการสร้างความดีและคุณธรรมผ่านวัฒนธรรมองค์กรและกระบวนการสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ (Encouragement) เกิดปัจจัยส่งออกหรือผลลัพธ์ (Output) โดยได้สร้างโอกาสที่ดี (Opportunities) และกรอบความคิดเติบโต (Growth Mindset) สามารถสรุปได้เป็น GEO Model ซึ่งเป็นระบบการสร้างความดีและคุณธรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ จากการศึกษาในงานวิจัย พบว่าเมื่อผู้ผ่านการอบรมได้ผ่านกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมฯ ซึ่งมีกรอบแนวคิดที่พึงประสงค์สำหรับบุคลากรภาคอุตสาหกรรม ระดับช่างเทคนิค เทียบเท่าระดับอาชีวศึกษา เป็นแนวทางในการเรียน การทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ผู้ผ่านการอบรมจากโครงการสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองหลังจากมีประสบการณ์ทำงาน 1 - 3 ปีขึ้นไป พร้อมทั้งคำนึงถึงประโยชน์และผลกระทบของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะได้รับอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ได้มีข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ ดังนี้

- 1) องค์กรเอกชนหรือสถานประกอบการ ควรให้การสนับสนุนให้มีการนำรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยานำไปใช้ในองค์กรเอกชนหรือสถานประกอบการ เพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กรให้มีธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืน โดยมีกิจกรรมตอบแทนสังคมหรือโครงการเพื่อสังคมที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้บุคลากรขององค์กรเกิดการเรียนรู้ภายในตนเอง และเกิดการรับรู้ถึงค่านิยมและคุณค่าร่วมขององค์กร
- 2) ควรสนับสนุนสถานศึกษาที่มีโครงการฝึกอาชีพระยะสั้น หรือสถานประกอบการอุตสาหกรรมให้มีการนำรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยา ในส่วนของกระบวนการสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพคู่คุณธรรม ไปใช้ในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมหรือสถานศึกษาที่มีโครงการฝึกอาชีพระยะสั้น เพื่อผลิตแรงงานที่มีทักษะที่มีคุณภาพและมีคุณธรรมตรงกับความต้องการในภาคอุตสาหกรรมได้มากขึ้น และเป็นการส่งเสริมการจ้างงานในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ที่ต้องการศึกษาหาความรู้ด้านวิชาชีพ ได้ลงมือปฏิบัติงานได้จริงและสร้างรายได้ในขณะที่กำลังอบรมวิชาชีพ
- 3) ควรออกแบบการวิจัยเข้าทดลองเพื่อประยุกต์ใช้ GEO Model เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการทำงาน คุณธรรมและทัศนคติในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในตัวบุคคลและองค์กร โดยการผสมผสานกับหลักการแนวคิดที่กำลังเป็นที่สนใจในช่วงนั้น ๆ เช่น การประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการพัฒนา AI (Artificial Intelligence) เชิงคุณธรรม เป็นต้น หรือหลักการแนวคิดอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับยุคสมัย
- 4) ควรออกแบบการวิจัยเพื่อศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) เกี่ยวกับการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมในระยะยาว รวมถึงความถี่ในการเสริมแรงด้วย GEO Model ในการสนับสนุนการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องกับตัวบุคคลหรือในองค์กรต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาทุนมนุษย์เชิงคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยา: กรณีศึกษาการถอดบทเรียนในระบบการเรียนการสอนโครงการผลิตช่างเทคนิคแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสของสถาบันไทย – เยอรมัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2562). *ความหมายของแรงงานกึ่งฝีมือ*. เรียกใช้เมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2562 จาก https://www.labour.go.th/th/index.php?option=com_glossary&letter=S&id=372&Itemid=109
- กองพัฒนาเทคโนโลยีการฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2554). *รูปแบบการฝึก On the Job Training และ Off the Job Training : (OJT)*. เรียกใช้เมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://home.dsd.go.th/techno/trainingsystem/>
- ธัญญลักษณ์ วีระสมบัติ. (2561). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพแรงงานไทยในอุตสาหกรรมการผลิตไทย. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 26(2), 1-40.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2558). ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(1), 375-396.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). การสังเคราะห์งานวิจัยแนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันชัย สุขตาม. (2555). การพัฒนาทุนมนุษย์วิถีพุทธในยุคโลกาภิวัตน์. ใน *ดัชนีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน. (2556). *ความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อความยั่งยืนขององค์กร*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม.
- สำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12*. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤษภาคม 2560 จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420
- สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล. (2552). การวิเคราะห์องค์ประกอบของระบบคุณค่าและบรรทัดฐานในสังคมไทย. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยลำปาง.